

LKE · FOLKE · FOLKE ·
BIBLIOTEKERNES
SAMFUNDS ·
ØKONOMISKE
VÆRDI VÆRDI VÆRDI

Tænk tanken

**Fremtidens
Biblioteker**

Indhold

Baggrund.....	3
Målsætninger og succeskriterier	5
Målgrupper.....	5
Undersøgelsens tilgang og metode	5
Copenhagen Economics tilgang har været at beskrive og opgøre folkebibliotekernes bidrag til samfundsøkonomien baseret på økonomisk litteratur og økonomiske beregninger og afdække så mange 'værdiskabere' som muligt inden for projektets ramme.....	5
Organisering	7
Niels Christian Fredslund, Copenhagen Economics (Konsulent)Aktiviteter & leverancer.....	7
Rapportens indhold	10
Evaluering.....	11
Procesevaluering	11
Overordnet set har den ønskede åbne, eksplorative tilgang fungeret for et så nyskabende projekt. Det har både skabt muligheder for at justere undervejs og have en involverende tilgang med læring hos alle deltagere og fortsat forankring og formidling af projektets resultater til følge.....	13
Resultat:	13
Synlighed og formidling.....	16
Opsamling I forhold til de fleste opstillede mål og succeskriterier er projektet nået i mål.	18
Særligt på området omkring synlighed i både fag og dagspresse har resultaterne vist sig langt at overstige det forventede. Der er blevet sat en både national og lokal biblioteksagenda, hvor bibliotekernes samfundsværdi og bidrag har fået ny argumentationskapacitet.	18

Baggrund

De danske folkebiblioteker løfter mange samfundsmæssige opgaver på lokalt og nationalt plan, og der er ingen tvivl om, at mange danskere opfatter bibliotekerne som et vigtigt bidrag til vores samfund.

Bibliotekernes traditionelle rolle er imidlertid under forandring: fra at repræsentere en unik adgang til viden via få platforme til at være én blandt mange vidensleverandører på et hav af platforme. Én konsekvens af denne konkurrence er at særligt den yngre del af befolkningen vælger bibliotekerne fra. Udviklingen har krævet en løbende omstilling fra bibliotekernes side, hvilket blandt andet har afspejlet sig i en stigende andel digitale udlån og delvist selvbetjente biblioteker med udvidede åbningstider. På denne måde forsøger bibliotekerne at klare sig i konkurrence og med en vis succes, der afspejler sig i et godt brand og pæne besøgstal.

Men uden sin traditionelle rolle som 'vidensbank' oplever folkebibliotekerne, at det bliver sværere og sværere at forsvare sin samfundsøkonomiske berettigelse. Mens andre kulturinstitutioner har påvist deres indvirken på samfundsøkonomien både lokalt og nationalt, reduceres bibliotekernes bidrag ofte til undersøgelser om brugertilfredshed, antal udlånte bøger og besøgende. Interessante og relevante faktorer men langt fra fyldestgørende, hvis vi vil blive klogere på, hvordan vi værdisætter bibliotekernes samfundsmæssige rolle og betydning- ikke mindst som velfærdsinstitution.

Forståelsen af bibliotekernes samlede værdiskabelse i Danmark er relativt begrænset. Vi ved, at mere end 36 mio. danskere årligt besøger biblioteket og dermed gør det til landets mest besøgte kulturinstitution. Vi ved også, at de knap 500 biblioteker sikrer danskere landet over en forholdsvis nem adgang til bibliotekerne og deres tilbud. Men ét er aktivitet – det kan vi måle – noget andet er værdi og den samfundsmæssige effekt af indsatsen. Her er vores viden indtil nu meget sparsom.

Det er baggrunden for, at Tænketanken Fremtidens Biblioteker har bedt Copenhagen Economics om, at vurdere folkebibliotekernes samfundsøkonomiske betydning. Undersøgelsen er den første af sin art, som værdisætter folkebiblioteket i kroner og ører og i forhold til samfundets værditilvækst, BNP.

Intro til projektet

Som nævnt i baggrund eksisterer der mængder af undersøgelser og data på output af bibliotekernes indsats dvs. hvor mange bøger der udlånes, hvor mange besøgende mv. men ikke meget selve outcomet af indsatsen dvs. effekten.

Der findes en ISO-standard, ISO-16439, til at vurdere bibliotekers samfundsøkonomiske betydning. Groft sagt står der i standarden, at bibliotekers samfundsøkonomisk betydning kan vurderes gennem én eller flere af følgende tre parametre: 1) Værdien for brugerne (og ikke-brugerne), 2) effekten på økonomien gennem kompetenceløft og 3) effekten på økonomien gennem bibliotekernes rolle som arbejdsgiver (altså have ansatte der får en løn, som de betaler skat af) og indkøber af fx bøger, kopimaskiner, strøm og rengøring. Mens omdrejningspunkt for de to første analyser er bibliotekernes ydelser, så er omdrejningspunktet for den tredje analyse forhold, der gælder for alle offentlige institutioner såvel som private virksomheder. I denne undersøgelse er fokus på analyse 1 og 2.

Undersøgelsen "Folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi" har til overordnet formål at styrke bibliotekernes handlings- og udviklingsmuligheder i arbejdet med at tydeliggøre deres samfundsmæssige rolle gennem nye målparametre og metoder, som endnu ikke er anvendt på biblioteker – både lokalt og nationalt. Det skal styrke folkebibliotekernes position i forhold til andre velfærdsområder med tradition for kvantitativ, samfundsøkonomisk argumentation. Endeligt er den tænkt som et nyt indspark i den politiske debat om, bibliotekernes fremtidige rolle, hvad deres primære opgaver skal være, og hvad de skal måles på.

Målet med undersøgelsen har således været at komme med nye perspektiver til debatten om folkebibliotekernes samfundsmæssige rolle og betydning. Såvel som nyt indspark til den politiske debat som internt i biblioteksfaglige kredse. Rapporten præsenterer nemlig konklusioner, der giver anledning til debat om, hvordan bibliotekerne fremover skal prioritere deres ressourcer med henblik på at skabe mest mulig værdi. Endeligt har der været et muligt sideformål med opgave i forhold til at skabe en fornyet intern forståelse af bibliotekariske kompetencer og de samfundsmæssige bidrag.

Målsætninger og succeskriterier

Projektet har således arbejdet med multiple målsætninger med det overordnede formål, at styrke og legitimerer folkebibliotekernes position gennem samfundsøkonomiske parametre og metoder og bibringe nye indspark til debatten om folkebibliotekernes fremtidige rolle.

Med afsæt i ovenstående formål opsatte projektet en række ambitiøse målsætninger:

- At udvikle makroøkonomiske modeller der viser bibliotekernes samfundsøkonomiske værdi
- Sætte national biblioteksdagsorden
- Styrke advokationsmuligheder lokalt og nationalt

For at måle projektets resultater defineredes fire succeskriterier, som projektet både undervejs og efter endt projektperiode ville blive vurderet på. Succeskriterierne er:

- Foreligger økonomisk model for bibliotekerne
- Regnskab der sætter tal for bibliotekets samfundsøkonomiske værdi
- 7 nationale, 12 lokale og 3 biblioteksfaglige omtaler
- 75% af deltagere vurderer at resultater er relevante og effektive

Projektet bliver evalueret ud fra disse succeskriterier under afsnittet evaluering.

Målgrupper

Projektet var i ansøgningsfasen primært rettet mod biblioteksvæsenet og særligt bibliotekschefer, ledere & lokale politikere samt forvaltninger.

Sekundære målgrupper var nationale kulturpolitikere og dagsordensættende aktører.

Og endeligt en tertiær målgruppe bestående af andre offentlige institutioner og velfærdsaktører samt den bredere offentlighed.

Som udgangspunkt er målgrupperne fastholdt og projektet rettet mod disse. Dog har det vist sig, at undersøgelsens resultater har været anvendelige i forhold til biblioteksfaglige medarbejdere og således ikke kun som et strategisk og politisk input internt og eksternt.

Undersøgelsens tilgang og metode

Copenhagen Economics tilgang har været at beskrive og opgøre folkebibliotekernes bidrag til samfundsøkonomien baseret på økonomisk litteratur og økonomiske beregninger og afdække så mange 'værdiskabere' som muligt inden for projektets ramme.

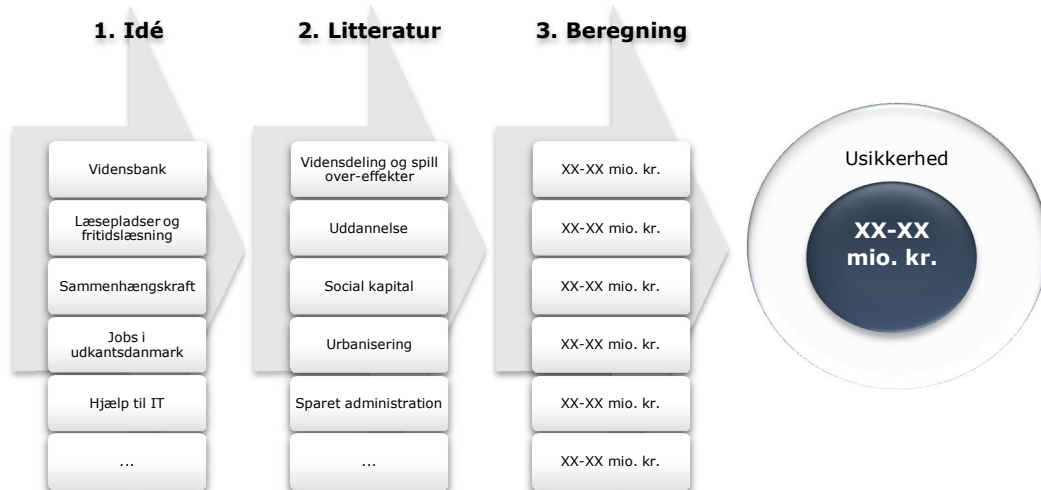
Projektets tilgang har været:

I første skridt at afdække mulige værdiskabere ved bibliotekerne. Det kan fx være, at bibliotekerne underviser IT-svage borgere i at bruge NemID og selvangivelser, hvilket sparer tid administrationsomkostninger andet steds. Inspiration til værdiskaberne udspringer fra den litteratur, der eksisterer på området kulturøkonomiske analyser ligesom der er gennemført kvalitative interviews af både biblioteksfaglige nøglepersoner og økonomiske nøglepersoner. Endeligt er arbejdsgruppen og ressourcepersoner inddraget workshop omkring indkredsning af værdiskabere.

I andet skridt er indsamlet relevant økonomisk litteratur inden for hver enkelt værdiskaber (deskresearch). Fx om den forventede effekt af at flere borgere benytter sig af de digitale offentlige løsninger, for at blive i eksemplet fra første skridt. Og inddragelse af andre metoder, der benyttes til at opgøre økonomiske effekter på andre områder. Fx er der skrevet meget økonomisk litteratur om *spill over-effekter* af forskning og udvikling (dvs. vidensdelingseffekter). Samme metoder kan måske benyttes til at opgøre vidensdelingseffekterne af at kunne låne bøger på bibliotekerne.

I tredje skridt kombineres estimater og metoder fra skridt 2 kombineret med data for folkebibliotekerne i Danmark til at estimere samfundsøkonomiske gevinster for hver værdiskaber.

Ambitionen har været at lægge resultaterne fra alle værdiskaberne sammen, jf. Figur 1. I praksis har dette vist sig sværere og med en række vigtige læringspunkter. Figur 1 Folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi

Kilde: Copenhagen Economics

Organisering

Projektet har haft en klassisk projektorganisering med styregruppe, projekt/arbejdsgruppe, projektleder og reference- og ressourcepersoner. Der har endvidere været tilknyttet faglig konsulent fra Kulturstyrelsen mhp. at smidiggøre dataindsamling og undgå redundans ift. Kulturstyrelsens og Danmarks Statistiks dataindsamling. Endeligt har der været deltagelse fra konsulent fra Gentofte Centralbibliotek mhp. samarbejde og koordinering med overbygningsprojektet BIBDOK.

Copenhagen Economics blev valgt som økonomisk partner og leverandør af den økonomiske analyse. Hertil kommer en del-analyse fra Moos-Bjerre Analyse, der verificerer et af undersøgelsens hovedbudskaber. Oprindeligt var Center for Regions- og Turismeforskning (CRTF) valgt som leverandør og økonomifaglig partner men da CRTF's økonomiske model ikke kunne indfange de ønskede måleparametre valgte projektgruppen i projektets startfase at vælge ny økonomifaglig samarbejdspartner. Kulturstyrelsen har godkendt disse ændringer.

Tidligt i projektfasen blev det besluttet at involvere alle projektdeltagere dvs. arbejdsgruppe og ressourcepersoner i hele processen fra dataindsamling, metode og analyse.

Styregruppe:

Michel Steen-Hansen/ Danmarks Biblioteksforening
Mogens Vestergaard /Bibliotekschefforeningen
Michael Cotta-Schønberg/ Danmarks Forskningsbiblioteksforening
Gitte Frausing /Kommunernes Skolebiblioteksforening

Projektgruppe:

Isabella Gothen, Analyse- og evalueringskonsulent, Roskilde Bibliotekerne (PG)
Morten Skovvang Jensen, udviklingskonsulent, Hørsholm Bibliotek (PG)
Steffen Nissen, Odense Central Bibliotek (PG)
Lotte Hviid Dyrbye, TT,

Følgegruppe:

Stig Grøntved Larsen, udviklingskonsulent, Gentofte Bibliotekerne (FG)
Nanna Kahn-Rasmussen, lektor, IVA (FG)
Michel Steen- Hansen, dir. DB (FG)
May-Britt Diechmann, teamleder, Varde Bibliotek (FG)

'Observatør':

Jonna Holmegaard, chefkonsulent, Kulturstyrelsen (FG)

Konsulenter:

Christian Jervelund, Copenhagen Economics (Konsulent)
Anders Kjølner Hansen, Copenhagen Economics (konsulent)
Niels Christian Fredslund, Copenhagen Economics (Konsulent)

Aktiviteter & leverancer

Projektet har i projektperioden haft en lang række aktiviteter med et særligt fokus på formidling og kommunikation af resultater både i national og lokal presse. Her følger oversigt over primære aktiviteter projektets anden fase og frem. I projekts første fase etableredes projektorganisering, framing og målsætninger. Der indgår desuden specifikke formidlingsaktiviteter.

Tidspunkt	Aktivitet	Leverance
2014		
Aug.	Opstartsworkshop Præsentation af metode, og valg af økonomisk konsulent. Copenhagen Economics blev valgt	Godkendt metode Og valg af økonomisk konsulent
Sept.	Prælancering af delresultater på konferencen Folkebiblitoeket som lokal drivkraft – hvor går grænsen, Roskilde 130 deltagere	
Okt.	1. Præsentation af resultater	Godkendt
Okt.	Møde ang. kommunikationsstrategi - National - Lokal med 2 cases (varde & Hørsholm)	kommunikationsplan
Nov.-	1. udkast til rapport	Kommentarer
dec	2. udkast til rapport	Godkendelse
	Tilpasning af rapport på baggrund af workshop	
	Opsætning af rapport, korrekturlæsning &	Endelig rapport
Dec	Udarbejdelse af kommunikationsplan og hovedbudskaber	Kommunikationsplan godkendt
Medio jan.	Implementering af kommunikationsplan (nationalt & lokalt)	Se medieoversigt
25. januar	Lanceringskonference i Industriens Hus 165 deltagere Rapport trykt i 1250 eks.	Udgivelse af rapport

Jan->	<p>Lokal implementering og formidling</p> <p>2014 Prælancering, af delresultater på konferencen "Biblioteker som lokal drivkraft, Roskilde Prælancering af delresultater, Nyborg</p> <p>2015 Lokal medarbejder workshop, Varde Temaworkshop, Odense, Next. Generation Oplæg og debat, CB Gentofte Oplæg og debat, Mellemlidernetværk i Syddanmark Oplæg og debat, Odense, Fynsk Ledergruppe Oplæg og debat, Vejle, CB ledermøde Præsentation og debat, Leder netværk, Roskilde Oplæg og debat, netværk i Syddanmark Præsentation, kulturudvalg, Tårnby Politisk debat på DB's årsmøde</p>	Formidling og forankring lokalt
Marts	Oversættelse til engelsk	
	<p>Projektet afsluttes officielt</p> <p>Evaluering</p>	Godkendt evaluering
	<p>Kommende aktiviteter uden for projektperiode og andre afledte aktiviteter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paneldebat, litteraturfestival, Lillehammer, Norge (maj) Paneldebat, Folkemødet - Poster præsentation, IFLA; Capetown (aug) - Europæisk projekt omkring library advocacy & economic impact (UK; Spanien, Kroatien og Holland) (sept- marts) 	

*Den internationale formidling indgår ikke i projektet, men nævnes her idet der har været stor interesse for proces og resultater.

Rapportens indhold

Her følger et indblik i rapportens indhold. Resumé af resultater findes både i hovedrapport, resumé og i et executive summary – begge som bilag til denne afrapportering. Alle dele er tilgængeligt på tilgængeligt på www.fremtidensbiblioteker.dk. Endeligt foreligger en engelsk udgave af rapporten – dette indgår dog ikke i dette projekt, hverken fagligt eller økonomisk. Men er udsprunget af international efterspørgsel.

Rapport:

En trykt rapport, hvor økonomer fra Copenhagen Economics for første gang har foretaget analyse af folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi ud fra tre parametre:

- 1) Værdi gennem kulturelle og sociale bidrag
- 2) Værdi gennem læsning
- 3) Værdi gennem digitalisering

Samlet set vurderer undersøgelsen at borgerne er villige til at betale op mod 4 mia for folkebibliotekerne og da de koster 2,5 mia. i dag skaber de mere nytte end de koster. Men herudover øger bibliotekerne årligt velstanden i samfundet målt på BNP med 2 mia. kroner gn. styrkelse af børns læsefærdigheder gennem fritidslæsning, der betyder at flere ville tage en uddannelse end ellers. Og endeligt med op til 200 mia. gennem hjælp til borgernes digitalisering og dermed både offentlige og private besparelser.

Executive summary

Executive summary giver en kort introduktion til baggrund, præsenterer hovedresultater og endeligt perspektiver på resultaterne. Executive summary er tænkt som et supplement til hovedrapporten – særligt til de læsere, som ikke har tid eller mulighed for at læse hele rapporten.

Undersøgelsens hovedresultater

Værdi gennem kulturelle og sociale bidrag – op til 4 mia. kroner

Undersøgelsen anvender betalingsvillighed som udtryk for bibliotekernes kulturelle og sociale bidrag.

Copenhagen Economics vurderer, at borgerne værdsætter bibliotekerne svarende til at de er tilsammen er villige til at betale op mod 4 mia. kroner for folkebibliotekerne. Et beløb der udtrykker at borgerne er glade for folkebibliotekerne, hvilket understreges af mange andre undersøgelser. Det er et beløb, der er betydeligt højere end de 2 ½ mia., det koster i dag for bibliotekerne over skatten.

Betalingsvillighed dækker over en værdi, der ikke alene knytter sig til den enkeltes direkte brug, men også over andres mulighed for at bruge det. Og endeligt til en bredere kulturel og socialt sammenkittende funktion. Det gælder for både brugere og ikke-brugere. Bidraget er beregnet på baggrund af norsk studie fra

2004 – det til dato mest omfattende studie på området. Dette studie er der efter Copenhagen Economics vurdering ikke nogen grund til ikke at kunne overføre til Danmark.

Værdi gennem læsning – op til 2 mia.

Normalt stopper man ved betalingsvillighed når, skattefinansierede kulturinstitutioner værdi beregnes, men denne undersøgelse går skridtet videre og ser på effekten af indsatsen og dennes værdi. For analysen viser, at folkebibliotekerne bidrager med 2 mia. kroner til samfundsøkonomien via 'uddannelseskanalen'. Den beregning har Copenhagen Economics foretaget på baggrund af bibliotekernes bidrag til fritidslæsning, som er med til at øge børns læsefærdigheder (fra PISA-undersøgelse). Bedre læsefærdigheder øger sandsynlighed for højere uddannelsesniveau (svarende til 2%), øget uddannelsesniveau resulterer i højere samfundsøkonomiske gevinst via lønninger og produktivitet, svarende til 2 mia. (0.1 % af BNP). Dette resultat er særligt interessant idet det helt konkret viser at bibliotekerne bidrager til at øge velstanden i samfundet. Og beløbet er betragteligt især i lyset af at resultatet er et positivt udslag af grunddydelsen. Potentialet er stort for bibliotekerne i at videreudvikle dette område i endnu højere grad end i dag sammen med bla. skolerne med endnu højere økonomisk effekt til følge.

Værdi gennem digitalisering – op til 200 mio.

Undersøgelse viser, at bibliotekerne er med til at accelerer den digitale omstilling i samfundet. Det bidrag udspringer af de 48.000 danskere der gennem kurser har fået opgraderet deres digitale kompetencer. Denne indsats giver både offentlige (overgang til e-post & digital selvbetjening) og private besparelser (øget brug af netbank & sparet tid) svarende til op til 200. mio. kroner årligt. Beløbet på 200. mio. kr. behæftet med noget usikkerhed og kan være større da det bla. ikke indeholder den ca. ½ mio. danskere, modtager individuel hjælp.

Evaluering

Projektet er evalueret ud fra to parametre: Proces og resultat.

Procesevaluering

Projektet har været præget af, at det er første gang at denne form for analyse er foretaget i Danmark på biblioteksområdet. Derfor opstillede projektgruppen fra start en ambition om at have en eksplorativ tilgang mhp. at kunne justere på baggrund af løbende evaluering. Der blev desuden i projektbeskrivelsen lagt vægt på, at det var særligt vigtigt for projektet at have en åben tilgang til proces, resultat og samarbejde pga. dets nyskabende og eksplorative karakter (risikoparameter).

Overordnet set er projektet lykkedes med denne tilgang og det har været fordelagtig for projektet, idet det undervejs har været nødvendigt at foretaget skift i metoder, samarbejdspartnere og måleområder for at kunne fastholde projektets overordnede formål og mål. Samtidig har projektet givet anledning til en række læringspunkter både for projektgruppe og samarbejdspartnere.

Processuelt har det været vigtigt med den eksplorative tilgang og den løbende evaluering for at nå til et slutresultat, der har haft fokus på det overordnede formål og hovedmål frem for milepæle og delresultater. Det er projektgruppens vurdering at et så innovativt projekt ikke ville kunne nå i mål, hvis en mere projekttraditionel og mindre åben tilgang havde været fulgt. Men projektet har også måtte afgrænses undervejs og særligt de specifikke lokale aspekter som f.eks. betydning af biblioteket for tilflytning til udkants kommune, integration mv. er blevet udeladt til fordel for nationale værdiskabere. Det har betydet et større fokus på at oversætte de nationale resultater til lokale forhold. Det har været sværere end forventet. Der har på denne baggrund været en klar tendens til at resultaterne var mere anvendelige på nationalt plan ift. det lokale plan.

Processen har således været præget af mødet med to faglige paradigmer – det bibliotekariske og det makroøkonomiske. Læringen fra projektet er, at mødet mellem de to fagligheder fungerer godt men pga. projektets innovationskarakter, kunne man med fordel have testet resultater med andre økonomiske perspektiver, idet der som i alle fag også er forskellige tilgange og metoder inden for et fagligt område.

Projektet har åbnet op for en bredere deltagelse af bla. ressourcepersoner med henblik vurdering af projektets slutresultater og anvendelighed. Det har været en involverende proces, der har givet anledning til blandt andet en stop-go angående metodisk valg og valget af økonomisk faglig konsulent, som har fungeret godt i dette projekt, hvor de første skridt mod en mere makroøkonomisk tilgang har skulle trædes og der ikke har været andre lignende projektet at lære af.

Den høje involveringsgrad i projektet med særligt arbejdsgruppen har betydet at den efterfølgende formidling af rapporten er nået længere ud, idet de deltagende parter selv har været ude og formidle rapportens resultater både i lokal presse og i faglige miljøer. Undervejs i forløbet opstod en klar mulighed for at involvere de lokale biblioteker i kommunikationsstrategien med henblik at lade lokale biblioteker implementere lokal pressestrategi. Der er hermed sket en læring omkring formidling og kommunikation i forhold til presse og lokal politisk dialog – ikke kun hos projektleder men hos de lokale deltagende biblioteker. Det har været et meget interessant og positivt resultat af processen, og hvor hovedpointen er at involvering og uddelegering af kommunikation og formidling på flere niveauer, skal gøres når et projekt giver anledning til det.

I forhold til implementering af den nationale kommunikationsstrategi har der været en afgørende læring i forhold til at pressearbejdet har været langt mere omfattende både tid og ressourcer end forventet. Ikke blot op til lancering men også efterfølgende. Det har været meget givtigt at udarbejde plan, Q & A's, intern træning af argumenter og personligt indslag frem for generelle pressemeddelelser. Til gengæld har denne indsats haft et meget positivt resultat på omfang af omtaler.

Endeligt har projektet (særligt pga. dets innovative karakter, metodiske valg, mange omtaler og den makroøkonomiske værdisætning på kultur) betydet, at undersøgelsen også har mødt modstand. Der blev fra projektets start blandt andet opstillet flg. risikoparametre:

- Accept af makroøkonomisk præmis og resultater
- Kommunikationsstrategi skal medtænke risiko for damagecontrol.

På trods af de på forhånd opstillede risikoparametre har det været overraskende særligt i formidlingssituationer at blive mødt med både så stor positiv interesse men ligeledes med negativ respons. På nationalt plan har projektet måtte involvere faglig kommunikationssparring i forhold til håndtering af dette. Internt i bibliotekskredse er resultater ligeledes blevet modtaget både positivt og negativt. Læringen fra dette projekt er at være både lyttende og anerkende i forhold til kritik og samtidig fastholde fokus på projektets hovedbudskaber, og hvad sektoren kan lære at denne makroøkonomisk tilgang. Det har således været vigtigt både at anerkende den positive feedback og den negative både hos projektleder og projektdeltagere.

Overordnet set har den ønskede åbne, eksplorative tilgang fungeret for et så nyskabende projekt. Det har både skabt muligheder for at justere undervejs og have en involverende tilgang med læring hos alle deltagere og fortsat forankring og formidling af projektets resultater til følge.

Resultat:

Det har været projektets overordnede ambition at styrke bibliotekernes handlings- og udviklingsmuligheder i arbejdet med at tydeliggøre deres samfundsmæssige rolle gennem nye målparametre og metoder, som endnu ikke er anvendt på biblioteker – både lokalt og nationalt. Det skal styrke folkebibliotekernes position i forhold til andre velfærdsområder med tradition for kvantitativ, samfundsøkonomisk argumentation. Endeligt er den tænkt som et nyt indspark i den politiske debat om bibliotekernes fremtidige rolle, hvad deres primære opgaver skal være, og hvad de skal måles på.

Rapporten Folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi er den første undersøgelse af sin art i Danmark på biblioteksområdet. Undersøgelsen består af:

Rapport:

En trykt rapport, hvor økonomer fra Copenhagen Economics for første gang har foretaget analyse af folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi ud fra tre parametre:

- 1) Værdi gennem kulturelle og sociale bidrag
- 2) Værdi gennem læsning
- 3) Værdi gennem digitalisering

Rapporten er trykt i 1200 eksemplarer. Der er distribueret ca. 1000. Rapporten ligger desuden tilgængeligt til download på www.fremtidensbiblioteker.dk.

På hjemmeside ligger desuden executive summary, kort udgave i opsat form og engelsk udgave til download.

Resultat:

”Egentligt henter jeg ikke min (politiske) argumentation for værdien af biblioteker i det økonomiske paradigme men derfor kan tænkningen bagved rapporten give ny afklaring og nyt ammunition” (deltager på lanceringskonferencen, 25. januar, DI, København)

95 % af deltagerne, der har svaret på evalueringen fra lanceringskonferencen, forventer at rapporten Folkebibliotekernes samfundsøkonomiske værdi har positiv betydning for udvikling af danske folkebiblioteker.

97 % af deltagerne, der har svaret på evalueringsskema fra lanceringskonference, finder undersøgelsens resultater og indhold relevant for eget arbejde,

Generelt:

Ud over de kvantitative svar har den overordnede feedback været, at undersøgelsen og tilgang har relevans for folkebibliotekerne. Særligt har værdikædetækning og fokus på outcome frem for output givet mening og vundet genklang selv for kritiske fagfolk. Ambitionen om at værdisætte bibliotekernes indsats i kroner og øre har både været meningsgivende og for nogle en ikke-nødvendig øvelse. Den meste interessante værdiskaber omkring uddannelse har dog hos mange været et interessant og relevant resultat idet det udspringer direkte af bibliotekernes kernekompetencer.

Der har også været diskussion og kritik af dele af rapportens resultater – særligt brugen af betalingsvillighedsstudie fra Norge fra 2014, som blev overført til DK forhold og sammenlægning/overlap

(primært i pressemeddelelser) af forskellige økonomiske resultater. På trods af kritikken vurderes det at undersøgelsen har haft den forventede og ønskede effekt – og at kritikken både er mødt med forståelse og faglige økonomiske forklaringer. Det må forventes at der med en af en rapport 1) med en økonomisk tilgang, 2) med et nyt argumentations paradigme og 3) der er sin første af sin art møder modstand og kritik.

Samtidig har der været efterspørgsel efter en økonomisk analyse af flere områder end de tre værdiskabere som rapporten præsenterer bla. integration, demokrati, hjælp til gymnasieelever og udskoling. Der har samtidig været ønske om lokale beregninger der kombineres med demografiske data. Dette har ikke været muligt inden for den økonomiske og tidsmæssige ramme i det reviderede projekt. Men peger klart i retning af at der er et behov for denne type af undersøgelser med flere samfundsværdimæssige resultater.

”Det viser sig allerede lokalt, at rapporten giver anledning til rigtig god debat omkring bibliotekernes rolle, legitimitet, og ikke mindst evne til at agere målrettet med indsatser over for borgerne.” (deltager på lanceringskonferencen, 25. jan, DI, Kbh)

På lokalt niveau har undersøgelsen både haft den forventede effekt i biblioteksfaglige kredse og på det politiske niveau. Rapporten er blevet anvendt både som internt debatoplæg om roller, funktion og fremtid og på politisk niveau til at rette fokus mod bibliotekernes position, opgaver og fremtid. Både Tænk tanken og deltagere fra projektgruppen har efter lanceringen deltaget i en lang række formidlings – og debatmøder i både biblioteksregi og politisk som grundlag for diskussion og debat om udvikling af folkebiblioteket og prioriteringer.

Lokal implementering og Formidling

Her er et uddrag de lokale faglige og politiske formidlingsaktiviteter

2014

Prælantering, af delresultater på konferencen ”Biblioteker som lokal drivkraft, Roskilde

Prælantering af delresultater, Svendborg

2015

Lokal medarbejder workshop, Varde

Temaworkshop, Odense, Next. Generation

Oplæg og debat, CB Gentofte

Oplæg og debat, Mellemlidernetværk i Syddanmark

Oplæg og debat, Odense, Fynsk Ledergruppe

Oplæg og debat, Vejle, CB ledermøde

Præsentation og debat, Leder netværk, Roskilde

Oplæg og debat, netværk i Syddanmark

Præsentation, kulturudvalg, Tårnby

Politisk debat på DB's årsmøde

Overordnet set har undersøgelsen haft den ønskede effekt i forhold til at give bibliotekerne nye advokationsmuligheder der kan supplere den narrative argumentation/den gode fortælling. Det første grundlag er nu etableret og erfaringer opnået i forhold til at arbejde med forskellige argumentationer, der kan supplere hinanden i forhold til at styrke bibliotekernes advokationsmuligheder lokalt og nationalt.

Der har desuden været relativ stor international opmærksomhed på undersøgelsen. Således er undersøgelsen oversat til engelsk, Tænk tanken skal deltage i debat på Litteraturfestival i Lillehammer arrangeret af den Norske Biblioteksforening, Poster accepteret på IFLA 2015 og endeligt er der opnået støtte til mindre europæiske projekt omkring samfundsmæssig værdisætning og library advocacy med deltagelse fra bl. UK; Holland, Kroatien og Spanien med henblik på at udvikle tværnationale key-messages der skal præsenteres for Europaparlamentarikere. Dette indgår ikke i nærværende projekt.

Synlighed og formidling

Det har ligeledes været projekts mål at styrke folkebibliotekernes synlighed både i forbindelse med projektet og som følge af projektet. Tænk tanken har arbejdet målrettet og systematisk med udarbejdelse og implementeringsstrategi på både lokalt og nationalt plan.

Som nævnt under procesevaluering har den opsøgende indsats (indsalg) i forhold til de nationale medier været meget succesfuld. Undersøgelsen har skabt optimal omtale af folkebibliotekerne og deres indsat for samfundet. Det har været med til at skabe politisk synlighed, synlighed på effekten i den bredere offentlighed og nyt syn på folkebiblioteket og endeligt en omtale, der påvirker den faglige selvforståelse i positiv retning. Denne proces har dog været ressourcekrævende både op til lancering og efterfølgende. Ligeledes i forbindelse men den kritik der blev rejst. Derudover har udarbejdelse af lokalpresseindsats og involvering af de lokale deltagende biblioteker ligeledes været succesfuldt. Dette område kan med fordel udvikles yderligere i kommende projekter mhp. en styrkelse af det lokale pressearbejde.

På succeskriteriet omkring synlighed og omtaler har undersøgelsen haft den største effekt. I forbindelse med lancering nåede undersøgelsen stort set alle dagblade, lokalaviser, landsdækkende radio og TV.

Efterfølgende har der ligeledes været flere debatindlæg fra både lokale og nationale politikere samt kritisk

debat om undersøgelsen. Lanceringskonferencen foregik på Industriens Hus hvor ca. 150 deltagere både politikere og biblioteksfagligt personale deltog.

Se storifyopsamling fra konferencen: <https://storify.com/DKbibforening/folkebibliotekernes-samfundskonomiske-vaerdi>

Her er et uddrag af omtaler, der både har været positive reaktioner og kritik af overhovedet at måle økonomisk bidrag og metoder. Se et uddrag af reaktioner og omtaler.

Artikel, JP, 20. jan. 'Biblioteket er milliardgevinst for samfundet'

Politiken, 20. jan, Bibliotekerne er en god forretning'

Finans, 20. jan Biblioteket bidrager med milliarder til BNP

DR Nyheder, 20. januar, 'Bibliotekerne er en god forretning'

DR Radio-avis, 20. jan, 'Bibliotekerne er en sund forretning'

P1 morgen, 20. jan, Bibliotekerne er en sund forretning

TV2, Kulturen på News 19. jan.

Kristeligt Dagblad, 19. jan, 'Kan man gøre folkebibliotekernes betydning op i kroner og øre?'

Weekendavisen, 6. marts, 2015, Dannelse på 2. klasse

DR Nyheder, Region Fyn, 21. jan. "Bibliotekerne ryster støvet af sig og går digitale veje"

Søndag Aften, 2. februar, "At begrunde biblioteker økonomisk"

BF, 20. jan, Bibliotekerne er en god forretning,

Ekstrabladet, 19. jan. Rapport, Folkebibliotekerne er en god forretning

Ritzau, 20. jan., Folkebibliotekerne er en god forretning

Jydske Vestkysten, 29. januar, Færre låner bøger men flere kommer på biblioteket

P1 eftermiddag, 6. februar, samfundsværdi,

Efterfølgende omtaler og debat:

21. jan, Blogindlæg, JP, Henrik Christoffersen, "Folkebibliotekernes underlødige salgskampagne"

2. febr., JP Debat, Carl Christian Ebbesen, kultur- og fritidsborgmester, Kbh, "København investerer i bibliotekerne"

3. febr, JP Debat, Mogens Vestergaard, formand for BCF, 'Behov for et nyt samarbejde'

Perspektiv, 02/15, Bibliotekerne er en god forretning især hvis de satser på børnene

Politiken, debatindlæg, 19. febr. Nu kender vi prisen på en god nabo

25. febr., Danske Kommuner, debatindlæg, Folkebibliotekerne har samfundøkonomisk værdi

Opsamling

I forhold til opstillede mål og succeskriterier er projektet nået i mål.

- At udvikle makroøkonomiske modeller der viser bibliotekernes samfundsøkonomiske værdi
- Sætte national biblioteksdagsorden
- Styrke advokationsmuligheder lokalt og nationalt

For at måle projektets resultater defineredes fire succeskriterier, som projektet både undervejs og efter endt projektperiode ville blive vurderet på. Succeskriterierne er:

- Foreligger økonomisk model for bibliotekerne
- Regnskab der sætter tal for bibliotekets samfundsøkonomiske værdi
- 7 nationale, 12 lokale og 3 biblioteksfaglige omtaler
- 75% af deltagere vurderer at resultater er relevante og effektive

Særligt på området omkring synlighed i både fag og dagspresse har resultaterne vist sig langt at overstige det forventede. Der er blevet sat en både national og lokal biblioteksagenda, hvor bibliotekernes samfundsværdi og bidrag har fået ny argumentationskapacitet.

Omkring relevans og effektivitet er der ligeledes stor opbakning til rapporten. Kritikere af rapporten anfægter mere metoder end værdikædetænkning som vurderes brugbart. Dog skal det indtænkes, hvorledes værdikæder og makroøkonomiske argumentationer kan supplere de gode historier og på denne måde synliggøre hele bibliotekernes virke og eksistensberettigelse.

Endeligt er der at vurdere om undersøgelsen dækker hele folkebibliotekernes virke. Og som nævnt har det ikke været muligt inde for de økonomiske rammer og makroøkonomiske beregninger at inddrage flere værdiskabere. Projektets erfaringer peger i retning af at der både er interesse for et lignende analysearbejde fremover. Det kan ligeledes diskuteres om denne økonomiske model med fordel kan genanvendes. Økonomer fra Copenhagen Economics har vurderet at såfremt de analyser som projektets økonomiske model bygger på bla. kulturvaneundersøgelse og PISA-undersøgelse har identisk vidensgrundlag kan en tilsvarende beregning foretages på særligt uddannelsesområdet i et 5. års perspektiv.

Forankring og perspektiv

Det vurderes, at rapporten allerede er solidt forankret i biblioteksvæsenet og både lokalt og nationalt politisk. Der er udsendes stadig rapporter og en engelsk udgave er netop blevet tilgængeligt (dette indgår ikke i dette projekt). Både Tænk tanken og projektdeltagere oplever stadig bud efter oplæg og debat.

Endeligt har der som nævnt være en stor interesse internationalt, hvor det særligt har været interesse for værdikædetilgangen som del af styrkelse af bibliotekernes advokationsmuligheder. Tænk tanken fortsætter således formidlingsarbejde særligt i internationalt.

Der er således aftaler om deltagelse i debat på litteraturfestival i Lillehammer arrangeret af Norsk Biblioteksforening, Posterdeltagelse på IFLA, Capetown, mindre europæisk projekt omkring værdisætning og advokationsmuligheder samt debat på folkemøde 15.

Endeligt har undersøgelsen givet erfaringer for, hvad og hvordan man kan synliggøre bibliotekernes værdi og der er en række områder som kunne være relevante og interessante at arbejde videre med ud fra en værdikæde tænkning og i et mere lokalt perspektiv.